

İlahilerdeki bilgelik 10 kitaba bedel!

ECE ÇELİK

Radikal Gazetesi

Henüz 12 yaşında bir ilkokul öğrencisiyken okulda danışman öğretmen olarak bulunan piyanist Anjelika Akbar'ın bir müzikal yapmak için öğrenciler arasında seçme yapacağı haberini duydum. Hobi olarak piyano çaldığım için seçmelere katıldım. 'Anjelika Hoca'nın gözüne girip müzikalde yer alacak çocuklar arasına seçilince çalışmalara başladık. Uzayan prova günlerinden onunla ilgili aklımda kalan en önemli özellik, tavırlarındaki şefkat ve gözlerinin içindeki gülümsemeydi. O yıldan sonra Anjelika Akbar'ın her çalışmasını özenle takip ettim, fırsat buldukça konserlerine gittim. 12 yıl sonra röportaj için bulduğumuz Anjelika Hoca'yla ilk karşılaştığımızda yine gözlerinin içinin güldüğünü ve hiç değişmediğini gördüm. 30 Mart'ta prömiyerini gerçekleştirdiği son bestesi 'Üç Cemre Üç Aşk' vesilesiyle bulduğum Kazak piyanist Anjelika Akbar'la son 12 yılda hayatında neler değiştiğinden girdik söze, Türkiye ve tasavvuf aşkından çıktık...

12 yıl önce sizinle tanıştığımızda ben çocuktum, siz de öğretmenimdiniz. 12 yılda benim hayatımda epey bir değişiklik oldu, sizin hayatınızda neler değişti?

Bu 12 yılda annelik duygularım harekete geçti. O zaman bir oğlum vardı, Yürek.

Şimdi iki oğlum var. Timur yakında beş yaşında olacak. 12 yılda pek çok albüm yaptım. Her bir yaratım insanı değiştirir. Asla dünkü Anjelika değilim.

Siz üstün yetenekli bir çocuktunuz. 'Proje çocuk' gibi mi büyütüldünüz?

Hayır, proje çocuk gibi büyüdüm. Annemle babam müzisyendi ve onlar bu aşırı ilgimi, yeteneğimi fark ettiler. Hiç öyle özel bir yönlendirme yapmıyorlardı. Hatta "Başka bir şey mi olsa?" diye düşünüyorlardı ama ben var gücümle piyano çalmak istiyordum. Hiç kimse beni proje olarak düşünmedi, ben kendimi projelendirdim.

Örneğin o gün yuvada yemeğimi yemediysem ya da yaramazlık yaptıysam öğretmenlerim şikâyet ettiğinde ben yuvadan gelince annemin bana verdiği tek ceza "Bugün piyanoya yaklaşamazsın Anjelika" demek olurdu. Bu benim için korkunç bir şeydi. Dünya benim için simsiyah oluyordu. Annem bana ısrarla "Çocuklarla dışarıda oyun oyna, normal çocuklar gibi" diyordu. Ben istemiyordum. Evin içinde plak koleksiyonum ve piyanomla çok mutluydum. Kitaplar okuyup onların müziğini besteliyordum.

Hemen eğitim almaya başladınız mı? Annem de müzisyen olduğu için notaları iki yaşındayken öğrenmiştim. Notaların piyano üzerindeki dizilimini ve yazılışını biliyordum. Doğaçlama yapıyordum. 'Mutlak kulak' yeteneğim ortaya çıktığında dışarıdan bir hoca tutuldu. Beni henüz üç-dört yaşındayken Moskova'da yatılı okula almak istediler ama annem kıyameti kopardı çünkü tek çocuktum. Moskova Konservatuarı hocasından ders almaya başladım. Ben dört yaşındaydım, hocam 74.

Dört yaşındaki bir çocuk için sıkıcı değil miydi bu?

İnanılmaz eğleniyordum. O kadar ilginç bir hanımdı ki Moskova Konservatuvarı'nın ardından Çin'e giderek oradaki konservatuvarın kurucularından olmuş. Sovyetler Birliği gibi kapalı bir düzende tüm dünyayı dolaşmış bir kadındı, evi müze gibiydi. Müziği başka dallarla birleştiriyordu.

Siz Sovyetler Birliği'nde eğitim almış bir Kazak olarak, Türkiye'deki müzik eğitimini nasıl buluyorsunuz?

Konservatuvarlar konusunda Türkiye'de gördüğüm önemli bir eksik, çocukların okula çok geç başlamaları. Türkler müzikalitesi çok yüksek olan bir millet. Çok parlak insanlar çıkıyor. Fakat kitap olarak eksiklikler var. Herkes fotokopi notalarla çalışıyor. Çünkü Türkiye'de notalar çok pahalı...

Türkiye'de birkaç yıl yaşadktan sonra ilk defa Almanya'ya gittim. Bir dükkâna girdik. Gerçek nota kitaplarını gördüm ve hüngür hüngür ağladım. O kadar özlemişim ki... Normal yemeklerden vazgeçip sürekli çubuk kraker yemek gibi. İki valiz nota kitabı getirdim yanımda. Annem Rusya'dan notalar gönderiyordu. Paketler bazen geliyordu bazen kayboluyordu. Bana bir mücevher yollasalar ve kaybolursa ağlamam ama notanın kaybolması benim için bir felaket.

Türkiye'de klasik müziğe talep yok gibi görünür ama gerek sizin konserleriniz gerekse Devlet Opera ve Balesi'nin konserlerinde yer bulmak güç. Çelişkili değil mi? Dinleyici olarak talep var. Geldiğimden beri, 20 yıl boyunca bunu gözlemleme fırsatı buldum. İlk geldiğim yıllar salonların yarısı boştu. Ancak şimdi hiç öyle değil. Özellikle gençlerin klasik müziğe ilgisi var.

Yine de klasik müziğin bir elit uğraşı olduğu algısı yaygın hâlâ...

Neden böyle bir algı var diye tarihe bakmak lazım. Rusya'ya bakacak olursak Çarlık döneminden beri halkın klasik müziğe kulak dolgunluğu var. Türkiye'de Batı müziği hep yabancı bir müzik olmuş. Atatürk Türkiyesi kurulduğunda dediğin gibi klasik Batı müziği bir elit müziği olarak yayıldı. Daha sonra Köy Enstitüleri'yle bu değişebilirdi. Bunu Can Dünder'in Köy Enstitüleri belgeselinin müziğini yaparken öğrendim. Orada bütün klasik müzik donanımı vardı. Halk ne yapsın... Klasik müziğin alfabetisiyle tanışmamış olduğu için ona uzak, anlaşılmaz ve yabancı geliyor. Ankara Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaparken onu hissettim. İnanılmaz bir korku vardı. Bu yüzden açıklamalı konserler vermeye başladım. Rusya'da böyle bir şey yapmak aklıma bile gelmezdi. O zamanki yarım yamalak Türkçemle çaldığım parçaların ruh halini anlatmaya başladım. Bu tarz bir köprü kurmak zorundaydım. Zaten müzik öyle bir şey ki bir ipucu verdiğin anda kalbe akmaya başlıyor, yeter ki kalbini aç. Müziği insanlar için yapıyoruz. Sanat için sanat formülüne inanmıyorum. İnsanların kalbine bir yol bulmak zorundasınız.

Aynı zamanda bestelerinizde içsel yolculuk temasını da sıklıkla kullanıyorsunuz...

İnsanların iç dünyalarını önemseydiğim için müziğimle bu tarz mesajları veriyorum zaten. Maneviyatla çok ilgilim. Eğer o insanın gönlüne dokunmuşsan, gözyaşlarına sebep oluyorsan bu uğraş manalanıyor...

Burada temelli kalma kararınızda aileniz çok fazla tepki vermiş, o süreci anlatabilir misiniz?

Evet, benim için çok komik bir dönemdi. Bir UNESCO projesi için gelmişim ve kalmak istediğime emindim. Tek zorluk aileme Türkiye'yi anlatmamdı. Aileme Türkiye tanıtım kampanyası yaptım. Sovyetler Birliği henüz dağılmıştı. Dergi, gazete ne varsa yolluyordum. Bilmedikleri için korkuyorlardı çünkü. Sovyet zamanında Türkiye'yi hiç bilmiyorduk. İlk yazdığım ikna mektubum fotokopiyle tüm aile bireylerine dağıtıldı. Hepsi şaşırılmıştı. Burada kültür ve sanatın olduğunu bilmiyorlardı. Ben de ilk geldiğimde Taksim'de AKM'yi gördüğümde çok şaşırılmıştım.

Sizi Türkiye'ye çeken neydi? Türkiye'yi 'karşıtlar birliği' diye tanımlıyorum. 'İçimdeki Türkiyem' kitabında bundan bahsetmişim. Bir çok tezat var; insanlarında, mimarisinde ama ahenkli bir şekilde yaşıyor. Burada yaşamamı sağlayan en önemli şey, buradaki insanların gönülleri. İlk geldiğimde hiç Türkçe bilmeden sadece göz ve kalp diyaloguyla anlaştığım insanlar vardı. Onlar hâlâ en yakın dostlarım. Bir sevgi çemberi hissettim. Daha sonra Türkiye'de bestelediğim bir konçertoya 'Sevgi Çemberi' ismini verdim.

Son besteniz 'Üç Cemre ve Üç Aşk'a gelelim isterseniz...

Türkiye'ye ilk geldiğim zaman bir baharda "Cemre düştü" dediler. Anlamadım. Biraz tarihsel, biraz mitolojik bir şeymiş. Anlayınca irdelemeye başladım ve çok hoşuma gitti. Bunu müzik yoluyla anlatmak istedim. Birkaç dostum sayesinde bu kavramın manevi yönüyle ilgilenmeye başladım. Ortaya çıkan şu oldu: Cemre kor ateş anlamına geliyor, aynı zamanda aşk. Aşk dönüştürür. Kor ateş ya da aşk ilk önce havaya dönüşüyor, hava ruhtur. Kor ateş sırasıyla suya geliyor, su gönüldür. Cemre sembolik bir şekilde insanın dönüşümünü anlatıyor. O zamandan itibaren bu beste benim için çok cazip bir hale geldi. Bahsettiğimiz bir iç yolculuk, insanın halleri. 'Üç Cemre Üç Aşk' projesinde bu üç elementi üç kadın müzisyen temsil ediyor. Çello toprağı, piyano suyu, klarnet havayı temsil ediyor. Bir de dördüncü unsur çıkardım. Doğa. Doğa, vokal çünkü aslında bütün enstrümanlar insan sesine benzemeye çalışıyor.

Tasavvufa yoğun ilginiz var... Felsefeye olan ilgim beni tasavvufa ulaştırdı. Babam felsefe profesörü olduğu için benim için çok iyi bir kaynaktı. Pek çok kez Hindistan'a gittim ve felsefeye dair pek çok çalışmam oldu. Ancak Türkiye'de tasavvuf gibi bir kaynak bulduğum zaman bu kaynaktan beslenmeye başladım. 'Üç Cemre Üç Aşk'ta Nesimi'nin bir ilahisini kullandım. Pir Sultan Abdal'ın 'Ben Melanet Hırkasını'yı kullandım. Toprak bölümünün ana teması ise tekbir. İlk defa bir klasik müzik bestesi içerisinde tekbir kullanıldı. İlahileri çok seviyorum. Oradaki bilgelik inanılmaz. 10 kitap okumaya bedel.

Şu sıralar neyle meşgulsünüz?

Beni çok heyecanlandıran Bach a l'Oriental albümündeki parçaların "Bach Alla Turca" isimli bale olması. Birkaç temsilde ben de yer alacağım piyanist olarak. Prömiyeri Samsun'da yapılacak. 'Üç Cemre Üç Aşk' sürüyor. Ayrıca otistik çocuklarla ilgili, 'Gökkuşuğu Çocukları' diye bir film projem var. Türkiye-Norveç ortak yapımı. Filmin müziklerini yapıyorum ve otizm konusunda yabancı bir uzman'ı canlandırıyorum. Çekimler haziranda başlayacak.